

Доклад

До Българското Правителство

При визитата в България

**Извършена от Европейския Комитет за Превенция на Изтезанията и Нехуманното и
Деградиращо отношения или Наказания (КПИ)**

От 4 до 10 май 2012

Българското правителство поиска публикуването на този доклад и отговора си. Правителствения отговор е изложен в документ СРТ/Inf (2012)33

Страсбург, 4 декември 2012

Contents

<u>Копие на писмото съпътстващо доклада на КПИ</u>	3
<u>I Въведение</u>	4
<u>A. Дата и съдържание на визитата и състав на делегацията</u>	4
<u>B. Консултации извършени от делегацията и получено съдействие</u>	5
<u>C. Незабавно наблюдения по член 8 параграф 5 на Конвенцията</u>	5
<u>II. Установени факти по време на посещенияето и предложени действия</u>	6
<u>A. Предварителни коментари</u>	6
<u>B. Лошо отношение</u>	7
<u>C. Условия на задържане в затворите Варна и Бургас</u>	10
<u>1. Материални условия</u>	10
<u>2. Дейности</u>	11
<u>3. Храна</u>	12
<u>4. Затворници с доживотни присъди</u>	12
<u>D Здравни грижи</u>	14
<u>E. Други проблеми свързани с мандата на КПИ</u>	16
<u>1. Затворнически персонал</u>	16
<u>2. Дисциплина и сегрегация</u>	17
<u>3. Контакт с външния свят</u>	18
<u>4. Оплаквания и процедури за проверка</u>	18
<u>Допълнение I</u>	19
<u>Консултации извършени от делегацията и получено съдействие</u>	19
<u>Препоръки</u>	19
<u>Факти установени по време на посещенияето</u>	19
<u>Общи бележки</u>	19
<u>Лошо Отношение</u>	19

Копие на писмото съпътстващо доклада на КПИ

Г-жа Елена Дойчева
Национален експерт
Отдел международно съдействие
и помощ в гражданските проблеми
Дирекция Международно Правно Сътрудничество
и Европейски работи
Министерство на Правосъдието
ул. Славянска 1
1040 София, България

Страсбург, 18 Юли 2012

Уважаема Г-жо Дойчева,

Във връзка с член 10, параграф 1 на Европейската Конвенция за Превенция на Мъченията и Нехуманното или Деградиращо Отношение или Наказание, Аз включвам тук доклада до Българското Правителство извадено от съставено от Европейския Комитет за Превенция на Мъченията и Нехуманното или Деградиращо Отношение или Наказание (КПИ) след посещенията в България от 4 до 10 май 2012. Доклада е приет от КПИ на 78-та среща, състояла се от 2 до 6 Юли 2012.

Различните препоръки, коментари и изисквания за информация формулирани от КПИ са описани в Допълнение I. Относно по специално препоръките на КПИ, отнасящи се до член 10 от Конвенцията, КПИ изисква Българските власти да осигурят до три месеца отговор давайки пълна сметка за започнатите действия за да се изпълнят. КПИ вярва, че също ще е възможно за българските власти да осигурят, в гореспоменатия отговор реакции на коментарите формулирани в дози доклад, също както и отговори на направените заявки за информация. КПИ би искала, дали отговора препратен на Български език, да бъде придружен от превод на Английски или Френски.

Относно проверката на здравните услуги в затворите Варна и Бургас (виж параграф 8 и 50), напомня, че КПИ изисква да получи проверка от доклада и план за действие до 15 август 2012.

Аз съм изцяло на ваше разположение ако имате някакви въпроси засягащи или доклада за посещенията на КПИ или бъдещата процедура.

Искрено ваш,

Латиф Хюсеинов

Президент на Европейския Комитет за Превенция

на Мъченията и Нехуманното или Деградиращо Отношение или Наказание

копие до: Г-н Андрей Техов, Изключителен и Пълномощен Постоянен Посланик на България в Съвета на Европа

I Въведение

A. Дата и съдържание на визитата и състав на делегацията

1. В изпълнение на чл. 7 на Европейската Конвенция за Превенция на Изтезанията и Нехуманното и Деградиращо отношения или Наказания (наричана по-късно „Конвенцията“), делегацията на КПИ посети България от 4-10 май.2012¹

. Посещението според КПИ се „дължи на изискване от обстоятелствата“ (чл.7 параграф 1 на Конвенцията)

2. В доклада от посещението през 2010-та година, КПИ направи няколко препоръки засягащи отношението и условията за задържане на лицата задържани в Затвора Варна. Информацията осигурена от Българските Власти в отговор на този доклад не омаловажи загрижеността на КПИ относно споменатите проблеми и други проблеми подчертани в доклада. В допълнение КПИ наскоро получи доклади сочещи дори влошаващи се условия в Затвора – Варна, също като много лошите условия на задържане в Затвора – Бургас, учредението посетено от КПИ през 2002. КПИ въпреки това реши да посети България във връзка с изследване на място на мерките взети от властите, които имат за цел да изпълнят препоръките на КПИ съдържащи се в докладите от предишното посещение, и в частност да изследва сегашното отношение и условията на задържане на лишените от свобода задържани в Бургаския и Варненския затвор.

3. Визитата беше проведена от следните членове на КПИ:

Dan DERMENGIU, Head of the delegation
Mykola GNATOVSKYY.

, които бяха подкрепени от Isabelle SERVOZ-GALLUCCI от секретариата на КПИ и подпомагани от:

Alan MITCHELL, Доктор по Медицина, Бивш Началник на Медицинските Грижи в Шотланските Затворнически Услуги, Великобритания
Gergana ALYAKOVA (преводач)
Mois BELLO (преводач)
Vera GEORGIEVA (преводач)
David IERONAM (преводач).

B. Консултации извършени от делегацията и получено съдействие

4. За начало, КПИ иска да изрази своето възхищение за ефективната помощ осигурена на неговата делегация от посредника осигурен от властите – г-жа Мариела Янева-Деливерска от Министерството на Правосъдието

5. По време на визитата делегацията на КПИ извърши консултации с Пламен Георгиев – заместник министър на правосъдието и Митко Димитров (към декември 2012 бивш Главен Началник на Главна Дирекция Изпълнение на Наказанията, към датата на доклада е бил настоящ), от ГДИН, също както и други официални лица от Министерство на Правосъдието и Министерство на Здравеопазването. Делегацията освен това срещна и обществени представители².

6. Делегацията получи бързо достъп до сградите, които пожела да посети, до документацията, която пожела да види, и личностите, с които КПИ пожела да разговаря. Въпреки, че имаше редица случаи в които имаше неразбиране за предназначението на посещението

¹ КПИ извърши пет обичайни посещения през 1995, 1999, 2002, 2006, 2010 и две извънредни 2003 и 2008 в България. Докладите от тези посещения и отговорите на властите могат да бъдат видени на страницата на КПИ (<http://www.cpt.coe.int>).

² Списък на националните власти и организации срещнати от делегацията е приложено в Допълнение II на този доклад

на КПИ.

КПИ със загриженост отбелязва, че в затвора Бургас служителите се опитваха да създадат нереалистично впечатление, чрез скриване на някои проблеми и опит да подведат делегацията. В допълнение, служителите се опитаха да разберат с кои затворници бяха проведени разговори от делегацията и кой е осигурил информация във връзка със заявленията за лошо отношение. Служителите дори заплашиха няколко затворника, че няма да бъде в техен интерес да продължат да говорят с делегацията. Подобни действия са напълно несъвместими с принципите на съдействие, които са душата на Конвенцията, също като конфиденциалността която се прилага, като добродетел на Конвенцията, във връзка с разговорите на КПИ със задържаните лица.

Принципите на съдействие включват задължението на националните власти да осигурят точна информация, работещи методи и цели на мениджърите и персонала на местно ниво при мандата на КПИ. В допълнение, всеки вид заплаха, репресивна мярка срещу личност преди или след като е говорил с делегацията на КПИ ще бъде напълно неприемлива. Началника на затвора Бургас даде лично уверение, че нито един затворник няма да бъде обект на репресивни мерки след посещението и КПИ вярва, че това обещание ще бъде спазено. **КПИ изисква от Българските Власти да вземат всички необходими мерки, за да осигурят принципите на съдействие и конфиденциалност при интервютата на КПИ със затворниците в бъдеще да бъдат уважавани изцяло във всички посетени институции.**

7. Освен това КПИ трябва да наблегне за пореден път, че принципа на съдействие между страните на Конвенцията и КПИ не се ограничава със взетите мерки благоприятстващи задачата на посещение. То също така изисква, че ще бъдат взети решителни действия, за подобряване на ситуацията, в светлината на препоръките на КПИ. Във връзка с това КПИ е изключително загрижен, че е извършен малко или никакъв прогрес, с мисълта за няколко проблема подчертани в докладите при предишните посещения на КПИ например относително отношението на служителите към затворниците, насилието между затворници, пренаселеността, здравното осигуряване на затворниците, използването на задържане, материалните условия, количеството на затворническия персонал, дисциплината и сегрегацията (разделянето) и връзката с външния свят.

КПИ иска да наблегне, че постоянните неуспехи за подобряване на ситуацията във връзка със препоръките на КПИ може да задължи КПИ да обмисли прилагането на член 10 параграф 2 от Конвенцията¹

КПИ се обръща към българските власти да вземат решителни стъпки за подобряване, без по-нататъшно закъснение на ситуацията в светлината на препоръките на КПИ, в съгласие с принципите на съдействие, които лежат в душата на Конвенцията.

C. Незабавно наблюдения по член 8 параграф 5 на Конвенцията

8. В края на посещението, делегацията на КПИ уведоми заместник-министъра на правосъдието, както и висши официални лица от Министерство На Правосъдието и Здравеопазването за основните факти, установени при посещението. В този случай, делегацията направи две *незабавни наблюдения в изпълнение на член 8 параграф 5 на конвенцията*.

Първото директно наблюдение засяга затвора Бургас. От Българските власти беше изискано да започнат всестранно и независимо разследване, за начина по които този затвор се управлява и функционира., както и да се осъществи план за действие за това как ще се развива затвора, за да осигури безопасно задържане на всички затворници задържани там. Делегацията поиска да получи доклада на следствието и планът за действие преди 29 юни.2012 .

При второто директно наблюдение, от Българските власти беше изискано да извършат проверка на осигуряването и качеството на здравните грижи в затворите Бургас и Варна, което да бъде извършено заедно с Министерство на Здравеопазване и Министерство На Правосъдието (виж. Параграф 50) Делегацията поиска да получи доклад от проверката и планът за действие до 15.август.2012.

9. Гореспоменатите очевидни наблюдения бяха в следствие потвърдени от писмо на Изпълнителния Секретар на КПИ датирано от 15.май.2012

С писмо от 6.юли.2012 Българските власти информираха КПИ за мерките взети до момента в отговор на директните наблюдения. Тези мерки ще бъдат оценени в доклада.

¹ „В случай, че страна се провали в съдействието или откаже да подобри ситуацията в светлината на препоръките на КПИ, то КПИ може да реши, след като Страната получи възможност да изясни становището си, да бъде направено публично изявление за ситуацията, ако има мнозинство от 2/3 от членовете на КПИ”

II. Установени факти по време на посещението и предложени действия

A. Предварителни коментари

10. За начало главния началник на ГДИН признава, че от предишното посещение има много малко прогрес, относно реформиране на системата на затворите. Той заяви, че икономическата криза са спрели изпълнението на различни проекти и отлагат започнатите усилия отбелязани при посещението през 2010¹. По примера, няма направени съществени инвестиции за подобряване на материалните условия в затворите² и делегацията бе уведомена, че законовото изискване за 4 m² жилищно пространство за всеки затворник (първоначално отложено до 2012г) е вероятно да бъде отново отложено, този път до 2019. В допълнение, няма съществено подобрения извършени във връзка с осигуряване на работа за затворниците.

Пренаселеността³ остава основен проблем в Българската пенитенциарна система, с отново нарастнала популация на затворниците (9 788⁴ при посещението от 2012г). Делегацията наблюдава смущаващи нива на пренаселване на всички секции на двата посетени затвора (виж параграф 22). По същото време, явно от информация осигурена от властите, използването на пробация остава на същото ниво, и че използването на ранно освобождаване (Условно Предсрочно Освобождаване) се е увеличило съвсем малко в сравнение с посещението от 2010.

Относно плановете за построяване на три нови затвора в България, (респективно Бургас, Варна и София), тяхното изпълнение бе отложено.

11. КПИ напълно разбира, че общата икономическа ситуация в България пречи на плановете да се подобри и по точно да се разшири затворническото имущество. Но, дори икономическите обстоятелства да бъдат по-благоприятни, КПИ се съмнява, че осигуряването на допълнителни жилищни пространства няма да е вечно решение на проблема със пренаселването на затворите. Всяка стратегия за устойчиво намаляване на популацията на затворниците трябва да включва разнообразни мерки, за да осигури, че задържането (включващо следствени и осъдени) наистина е крайна мярка. Това предполага, на първо място включването на мерки невяклучващи задържане под стража. В периода преди налагане на присъдата и преди достъпа до съда, и по-специално за маловажните случаи, както и алтернативите за присъдите за задържане, заедно с окуражаване за използването на тези възможности. По-нататък използването на мерките за осигуряване на реинтеграция в обществото на лишените от свобода може да намали честотата на рецидива.

КПИ се изисква от Българските власти да удвоят усилията си за справяне с пренаселеността в затворите чрез включване на стратегии, разработени да коригират броя на хората пращани в затвора. При провеждането на това Българските власти трябва да се ръководят от:

- препоръка Rec(99)22 на Комитета на Министрите на Съвета на Европа засягащи пренаселеността в затворите и нейното увеличаване,
- препоръка Rec(2000)22 за подобряване на изпълнението на Европейските правила на обществени санкции и мерки.
- Препоръка Rec(2003)22 за Условно Предсрочно Освобождаване (УПО, предсрочно)
- Препоръка Rec(2006)13 за използването на мярката задържане под стража(арест) и осигуряване на сигурност срещу злоупотреби при задържането под стража
- Препоръка Rec(2010)1 на Съвета на Европа относно Пробационните Правила

В допълнение КПИ препоръчва усилията да бъдат насочени да увеличат обучението на прокурорите и съдиите, с поглед да се насърчи използването на алтернативи спрямо мярката „задържането под стража“.

12. КПИ е също много загрижен за липсата на прогрес във връзка с количеството на персонала. Те остават напълно недостатъчни, за

¹ Виж параграфи 82 и 83 от СРТ/Inf (2012) 9

² Инвестициите според сведенията са фокусирани вместо това в обновлението на някои следствени арести

³ Съгласно официалните данни разпространени от властите, само 3 от 12 затвора не са засегнати от пренаселеността по време на посещението.

⁴ Останалите затворници представляват около 10% от тези данни

да осигурят стабилна основа за подобряване на отношението към затворниците. Всъщност наличието на недостатъчно персонал, в комбинация с постоянно увеличаващото се пренаселване на затворите може да има сериозни последици за общата сигурност на затворите и личната безопасност на персонала и задържаните (виж параграф 52)

13. По нататък КПИ бе шокиран от много големия брой на обвинения в корупционни практики от персонала на затвора в затворите Бургас и Варна. Делегацията доби отчетливо впечатление, че корупцията е ендемична (широко разпространена) и в двете институции. В частност затвора Бургас, феноменът както изглежда се разширява до старшите ръководители. Твърденията се отнасят до затворници, които са били поканвани да заплащат пари на затворния/медицинския персонал, за да получат полагащите им се съгласно закона услуги. (например достъп до медицински грижи, преместване в болница, преместване в затворнически общежития, предсрочно освобождаване) или да получат някои привилегии (възможност да започнат бързо работа). Без значение от това, че всяко едно от обвиненията е добре обосновано, честотата, гъстотата и сериозността на обвиненията получени при посещението е ясна индикация за сериозен проблем. КПИ иска да подчертае, че широкото разпространение на обвиненията отделно от съществуването на култура на корупция в местата за лишаване от свобода събужда дискриминация, насилие, несигурност и задължително загуба на респект от властта

КПИ препоръчва на българските власти да вземат решителни действия при борбата с феномена на корупцията във всички затвори. На персонала и гражданските официални лица асоциирани с системата на затворите трябва да се даде ясно послание, че търсенето на изгоди от затворниците или техните близки не е приемливо; това съобщение трябва да бъде повтаряно многократно в правилната форма и нужните интервали.

В тази връзка, препоръчва да бъде извършено разбираемо и независимо разследване спрямо обвиненията в корупция в затворите - Бургас и Варна. КПИ желае да бъде информиран за резултата от гореспоменатото разследване и взетите в резултат от това действия.

В. Лошо отношение

14. В затвора Бургас бяха чути множество обвинения за чести физически лоши отношения от персонала, включвайки и такива с по-висок пост в сигурността. Лошото отношение за което се твърди се състои от шамари, удари и ритници, също като и групови побои от служители в затвора. Повечето от боя се твърди, че е извършван в място под стълбището в централната площ на приземния етаж на сградата за настаняване, мястото е без покритие от камерите за наблюдение и за което затворниците говорят като за „зад завесата“ (има завеса висяща под стълбите).

В няколко случая, делегацията наблюдава скоросни наранявания и ожулвания, които са последователни във връзка с обвиненията за лошо отношение.

За пример, затворник, който обвинява, че е бил бит наскоро от служител в затвора, който е използвал своята палка беше обследван от медицинския член на делегацията, сочейки следните наранявания: множество тъмно-кафяви паралелни наранявания, три (15, 16 и 11 см) на лявата част на гръдния кош, раменната област и четири (10, 7, 9 и 7 см) на дясната под раменна област. Затворника избра да не депозира оплакване.

Освен това запис на камерите видени от делегацията потвърждава обвиненията получени за нападение на друг затворник от служител на затвора в деня преди посещението, състоящо се от шамари, удари, ритници и злоупотреба с използване на принадлежащата му палка. Написания от въпросния член на персонала доклад относно инцидента е препратен до прокурор, и не се отнася до събитията видени на камерите, а също така и в допълнение съдържа препратки до лъжливи свидетелски показания.

При обследването от медицинския член на делегацията, засегнатия затворник показа:

- 10 см линейно ожулване на десния латерален (страничен) аспект на врата;
- Два паралелни (трамвайни линии) синини от 9x0,8 см на десния аспект на cervical(тилниа/шииния) регион. (тези синини са в съгласие с удар от пръчковиден инструмент)
- 20x4 мм линейно ожулване на задния страничен аспект на лявата част на гръдния кош („*postero-lateral aspect of the left hemithorax*“), (който според затворника е причинен от натискане с въртене на ключове от надзирателя в гърба на затворника)

¹ Главния Директор на ГД“ИН” каза на делегацията, че 50 човека от персонала на затвора са били освободени през последните две години поради обвинения в корупция. Два скоросни случая включват началника на медицинската част в затвора Бургас, също като и висш служител, срещу когото се води криминално разследване свързано с това.

- 2,5x1,5 см виолетова синина на левия глезен
- 9x1,75 см виолетова синина на средния аспект на десния глезен (*medial aspect of the right ankle*)

Типа на раните е в съгласие с обяснението на нападението, както беше казано от затворника и кадри от камерите¹.

Началника на затвора Бургас информира делегацията на КПИ, че е след като е изгледал записите на камерите, като това бе поискано от КПИ, той ще препрати записа на съответния прокурор, и замесения служител ще бъде спрян от влизане в закритата част на затвора, изчаквайки резултата от разследването. Националните власти бяха информирани също така от делегацията, че предприеха наблюдение на случая. КПИ вярва, че този инцидент ще бъде разследван коректно. **Също така КПИ желае да бъде информиран за резултата от разследването.**

15. Във връзка с затвора Варна делегацията получи някои обвинения за физическо лошо отношение относно затворници извършено от служители, състоящо се, както и на посещенията през 2010 от удари, ритници и/или удари от палки. В един от случаите делегацията откри ожулвания, които бяха в потвърждение на обвиненията в лошо отношение.

16. КПИ е особено загрижен от очевидните от влошаващата се ситуация в затвора Бургас, в сравнение с наблюденията при предишната визита от 2002. Информацията събрана по време на визитата от 2012 г сочи към повтарящ модел за стандартна практика от лошо отношение от надзирателите.

Както бе отбелязано (виж параграф 8), делегацията на КПИ използва възможностите на член 8, параграф 5 на Конвенцията и извърши незабавно наблюдение спрямо затвора Бургас, където КПИ получи отчетливо впечатление, от броя и сериозността на повдигнатите обвинения за физическо лошо отношение, извършени от служители срещу затворници и корупция, както и, че не е осигурена безопасна среда за затворниците.

Чрез писмо от 6.юли.2012, заместник министъра на правосъдието информира КПИ, че инспекцията поръчана от него разкри множество дисциплинарни нарушения от администрацията на затвора Бургас. Заключение на инспекцията бе препратено до заместник главния прокурор на Република България. Сред взетите мерки, Заместник Началника на Затвора („Режимния“) Бургас, отговарящ за режима, отношенията, инспекциите и сигурността е бил уволнен. По-нататък, началника на затвора Бургас е бил спрян от изпълнения на задълженията си до завършване на дисциплинарната процедура, започната срещу него относно гореспоменатите нарушения.

КПИ също така бе информиран, че 13 точков план за действие е бил съставен. Той включва изпълнение на всеобхватна проверка относно общите функции затвора Бургас, оценяване на слабостите в администрирането на затвора и отношението и проблемите, които затворниците срещат, систематични проверки на действията относно сигурността и прибягването до физическа сила, също като и осигуряването на методическо ръководство и наблюдение на администрацията на затвора.

17. КПИ отчита взетите мерки и **би желал да бъде информиран за изпълнението на гореспоменатия план за действие засягащ затвора Бургас.**

¹ Единствените (недатирани) медицински бележки намерени по случая съдържат: „ударен от палка в корема, има болка в корема, ритнат по неговия ляв крак, има полка и ожулвания“.

По-нататък, КПИ се обръща към Българските Власти да предприемат изчерпателни мерки на най-висше политическо ниво, за да осигури нулева толерантност спрямо лошото отношение против затворници, във всички затвори в България. На целия затворнически персонал трябва да бъде напомнено в необходимите интервали, че лошото отношение спрямо затворниците не е приемливо и ще бъде наказвано съответно.

18. Изследването на документацията относно използването на сила срещу затворници в затвора Бургас разкрива 10 докладни от началото на 2012. Докладите съдържат доклади от замесения затворнически персонал („докладни“) и понякога потвърждения от обяснения на свидетели. Всъщност, трябва да се има предвид, че събраната информация при визитата, не може да смята написаните документи за такива, на които може да се разчита.

КПИ въпреки това повтаря своите препоръки, че ситуации в които надзиратели могат да използват физическа сила, включващи палки, трябва да бъдат дефинирани по прецизно и да бъдат дадени детайлни инструкции относно използването им. Трябва да стане ясно в инструкциите, кога и как физическа сила може да бъде прилагана – единствено необходимо за да запази сигурността и добрия ред и никога като вид на наказание. По нататък, всички случаи на използване на физическа сила трябва да бъдат записвани в отделен регистър и администрацията на затвора и прокурорите трябва да бъдат особено бдителни при изследването на такива случаи.

В допълнение, във връзка с изпълнение на разследването на случаите на възможно лошо отношение, повече внимание трябва да бъде отделено на видео наблюдението (включвайки *Inter alia* (сред останалите неща), че всички устройства работят), което може също да помогне да се намалят случаите на лошо отношение (също както и да потвърди или отрече обвиненията). Видео наблюдението трябва да бъде пазено за достатъчен период от време, за да могат да бъдат използвани като доказателства в случай на нужда. В тази връзка, законът трябва да гарантира, че съответните видеозаписи е систематично ще се изпраща до съответния прокурор, по същия начин както и за всички свързани написани документи.

19. Делегацията получи множество обвинения за насилие между затворниците както в затвора Бургас, така и в затвора Варна (включително вербални и физически заплахи), и дори КПИ видя подобни случаи. Това беше изключително изненадващо вземайки в предвид комбинацията от тежката пренаселеност и твърде ниските количества на персонала и в двата затвора.

Въпреки отдавнашните препоръки относно този проблем, разкритията при визитата от 2012 предполагат много малко прогрес направен да намали насилието между затворниците. КПИ трябва да припомни отново, че дълга за опазването, който се дължи от затворническите власти към затворниците под тяхна отговорност включва възможността да бъдат защитени от други затворници, които биха искали да ги наранят. Специфично е, че персонала на затвора трябва да бъде нащрек за сигнали на проблеми, като да бъдат решавани и правилно обучавани да се намесва. Подобен капацитет за намеса разбира се ще зависи *Inter alia* (сред останалите неща), от адекватно съотношение на персонал/затворници и осигуряване на целия персонал на подходящо начално и засилено обучение. В допълнение, системата на затворите като цяло може да трябва да развие капацитет за осигуряване на потенциално несъвместими категории затворници да не бъдат настанявани заедно. **КПИ се обръща към българските власти да развият национална стратегия за да се обърне внимание на проблемите на насилие между затворниците с оглед на всички затворници да бъде осигурено задържане при безопасни условия.**

20. КПИ е сериозно загрижен да отбележи, че освен от представянето на повърхностна система за запис, няма никакви други продължения дадени на КПИ във връзка с практиката за фиксиране на затворници с белезници към леглата във затвора Варна. По отношение на 20-те случая записани между ноември 2010 и април 2012, фиксирането често е било прилагано за период от няколко дни. В един случай то е продължило 27 дни, и в 16 други случая то е продължило между пет и осемнайсет дни. Ясно става също така,

че доктора не е бил повикван системно, когато затворник е бил фиксиран, и че няма близко наблюдаване на фиксирания затворник от персонала. Освен това затворниците могат да бъдат фиксирани пред погледа на другите заключени. Достойно за отбелязване е, че затворниците в състояние на дистрес (отчаяните, тъга, мъка...) са били фиксирани при същите условия.

Подобно състояние на нещата е напълно неприемливо. Въпреки че се признава, че може да бъде наложително в случаите на настаняване да има и ограничаване в затворническата среда, КПИ иска да повтори, че това трябва да бъде обезпечено от подходящите предпазни мерки, които са описани в параграф 92 от доклада при посещението извършено в 2010. Специфично е, че прилагането на начина за обуздаване трябва да бъде наблюдавано от медицински доктор и обуздания човек трябва да бъде под постоянна и директно наблюдение от член на персонала. Обуздаването трябва да бъде махано при първа възможност. Такива начини, никога не трябва да бъдат прилагани или отлагани като вид наказание. Освен това, всеки затворник в състояние на дистрес, трябва да бъде изпращан в психиатрична клиника без закъснение.

КПИ се обръща към Българските Власти да вземат незабавни действия да осигури, че всички принципи и предпазни мерки засягащи използването на фиксация, както е показано в доклада от посещението през 2010 (виж параграф 92 от СРТ/Inf (2012)9), са приложени затвора Варна, както и в други затвори.

С. Условия на задържане в затворите Варна и Бургас

1. Материални условия

21. Отначало трябва да бъде наблегнато, че материалните условия при които затворниците са длъжни да живеят в тези два отживели времето си затвори, често в продължение на дълги години е проблем от сериозна грижа за КПИ. В смисъл по-специално за затворената част на затвора Варна, много малко е било направено за изпълнение на препоръките на КПИ след посещението през 2010¹.

22. По време на посещението, имаше 560 затворници в закритата част на затвора Варна при официален капацитет от 350, от които 87 са следствени и остатъка (473) са осъдени (включително 19 с доживотни присъди)². Относно затвора Бургас са настанени 940 затворници в закритата част, при официален капацитет от 371, от които 125 са следствени, а остатъка (246) са осъдени (включително 27 с доживотни присъди)³.

И както може да се очаква в светлината на дадените по-горе цифри, преобладаващите мнозинство от места за настаняване в затвора са изключително пренаселени. В затвора Варна, пространството за живеене на затворник е в най-добрия случай 2 кв.м и в няколко общи спални помещения, е едва 1 кв.м⁴. В затвора Бургас ситуацията беше дори по-лоша, с по малко от 1 кв. м. пространство за живеене за всеки затворник в няколко общи спални помещения⁵. Не е изненада, че не всеки затворник има собствено легло, и няколко затворници бяха длъжни или да споделят легло или да спят на дюшеци на пода.

Подобно безобразно ниво на пренаселване може да се сметне само по себе си за нехуманно и деградиращо от физическа

¹ Виж член от 106 до 111 и от 113 до 115 на СРТ/Inf (2012)9

² Всичко, затвора настанява 722 затворника, вкл. 32 затворника в съседния затворнически хостел „Варна“, и 130 в хостел „Разделна“, намиращ се на 30 км.

³ Общо затвора настанява 1159 затворника, вкл. 108 затворника в близкия затворнически хостел „Строител“ и 111 в хостел „Житарово“, отдалечени на около 18 км

⁴ Напр. 11 затворника на 11 кв. м.; 14 човека на 17 кв м.

⁵ 41 лица на 33 кв. м., 24 лица на 20 кв. м.; 27 лица на 25 кв.м.

гледна точка (въпреки факта че повечето затворници могат да обикалят в коридора през по-голямата част на деня). Ситуацията се отежнява, от факта че и двата затвора бяха в напреднал етап на разнебитване и нездравословност. Трябва да се отбележи в тази връзка, че килиите изобилстват със с всякакъв вид хлебарки, насекоми и други паразити.

23. И в двата затвора, повечето затворници имат достъп през деня до общи санитарни помещения, намиращи се в коридорите (обикновено корита с кранове, и на нивото на земята без система за измиване (клекала)). Всъщност тези съоръжения са много разсипани и кривичави и в някой случаи има течове от отходните тръби на пода под тях. През нощта затворниците трябва да използват кофи в килиите.

Относно затворниците в приемната група, те стоят заключени в килиите си с достъп до истински тоалетни само по 3 пъти на ден. Съвсем малко килии в затвора Варна са били екипирани със санитарни възли в килията но без отделяне на помещението.

24. Затворниците в двата затвора могат да вземат душ два пъти седмично, което представлява градация в сравнение с ситуацията наблюдавана в миналото. Казвайки това, в затвора Варна баните остава в съсипано и нехигиенично състояние. Баните в затвора в Бургас са също разнебитени (някой имат счупени прозорци, обикновено няма разпръсквател, стените и повърхността са повредени и мръсни.

Единствено за поддържане на личната хигиена се дава в двата затвора се дава по едно парче сапун месечно.

25. В заключение, материалните условия в затворите Варна и Бургас са напълно неприемливи и това може да се смята за нехуманно и деградиращо.

Делегацията бе информирана, че в затвора в Варна е имало планове да се поднови затворническия хостел „Разделна” с оглед на превръщането му в заведения от затвор от закрит тип и намаляване на пренаселеността закрития тип затвор. Относно затвора Бургас, то бившата сграда на полицията и пожарната намираща се в село Дебелт отдалечено на около 18 км трябва да бъде преобразувано и трансформирано в заведение от закрит тип с планиран капацитет от около 400 затворника; някой работи са започнати, но в момента са спрени поради недостатъчно финансиране¹.

Всъщност, е ясно, че подобряването на настоящата ситуация в затворите Варна и Бургас ще изисква да бъдат предприети по-радикални стъпки. Замяната на тези два остарели и разпадащи се затвори с нови сгради е единственото решение в дългосрочен план. **В тази връзка КПИ иска да получи реалистична оценка за това, кога плановите за новите затвори в Бургас и Варна има вероятност да започнат да бъдат изпълнявани** (сравни с параграф 10 по-нагоре). През това време трябва да се преценят действията за редуциране на пренаселеността в затворите Бургас и Варна. В тази връзка **най-висок приоритет трябва да даде на проектите от предишния абзац**. Разбира се, че ефективното изясняване на общите препоръки, започнати в параграф 11 е също от критично значение в тази връзка.

В допълнение на казаното **КПИ препоръчва да бъдат взети незабавно следните стъпки в затворите във Варна и Бургас:**

- **Осигуряване, че всеки затворник има легло, чист матрак, както и одеяла и постелно бельо (прано на постоянни интервали);**

¹ мястото бе посетено от делегацията

- Осигуряване, че всички затворници имат осигурен достъп до подходящо санитарно помещение , през цялото време, включително и през нощта; използването на кофи трябва да бъде изоставено.
- Подобряване на статута на общите санитарни помещения;
- Осигуряване на всяка вътрешна тоалетна с пълно отделяне до тавана;
- Пълно обновление на затворническите бани и увеличаването на съоръженията в затвора Варна;
- Осигуряване, че всички затворници имат достъп до различни основни хигиенни продукти, и че са осигурени с материали за почистване на техните килии.
- Осигуряване, че дезинфекцията на площта на помещенията се извършва по ефективен начин и на постоянни интервали;

2. Дейности

26. И в двата затвора Варна и Бургас, с изключение на зоната с висока сигурност и приемното отделение вратите на килиите бяха отворени през деня и затворниците можеха да се движат свободно измежду техните отделни им килии, и като това предлага някакво успокоение спрямо причиняващите ужас условия на техните помещения. Всички затворници могат да имат Телевизор и радио в килиите си и имат достъп до библиотека, кино и зона за мулти-религиозност. Всъщност мнозинството затворници и в двата затвора бе оставено на нищо-неправене през по-голяма част от времето заради недостатъчните условия за организиране на дейности.

27. В затвора в Бургас 84 затворници с присъди имаха работа основно в механични работилници и в обща поддръжка на затвора. (което представлява около 9% от всички затворници).

Учебните занимания са предоставени през септември 2011, и са предложени на 69 затворника.

Относно другите занимания, организирани са компютърни курсове, също като и малки работилници (скулптура, моделизъм, дизайн на бижута). Затворниците също така имат достъп до религиозни услуги¹.

28. В затвора Варна работа е предложена на 110 осъдени затворници, основно в механичен и мебелен цех, както и в почистване (представляващо 17% от всички затворници).

Учебни дейности са предоставени през септември 2011 и са предложени на 32 затворници, включително на един затворник с доживотна присъда (виж параграф 38)

29. В затвора Бургас, външните упражнения се извършваха за един час два пъти дневно за всяка група затворници, в два големи двора, съоръжени с фитнес уреди и пейки. Това контрастира със ситуацията в затвора Варна, където затворниците имат само един час за външни упражнения на ден. И в двата затвора, затворниците имат един час достъп на седмица и за всяка група до двора, където могат да играят футбол.

30. В светлината на горните коментари, **КПИ препоръчва, че Българските власти трябва да продължат техните усилия, за развитие на програми за дейности за затворници в затворите Варна и Бургас, и специално във връзка с работата, образованието и професионални дейности, вземайки в предвид специфичните нужди на различните групи затворници. КПИ също повтаря своите препоръки, за разширяване на външните упражнения и спортни съоръжения в затвора Варна.**

В допълнение, дворовете за упражнения и в двата затвора трябва да бъдат съоръжени с защита от слънце и дъжд.

3. Храна

31. И в двете заведения, делегацията бе наводнена с оплаквания относно лошото качество на храната и недостатъчното и количество.

¹ източно православни, католици и мюсюлмани

Яйца, млечни продукти и плодове са специфично редки в менюто. **КПИ се обръща към българските власти да извършат стъпки за проверка на качеството и количеството на храната осигурена в затворите Варна и Бургас.**

Кухните (също като столовата във затвора Варна) се намират в мазетата на сградите. Като и останалите сгради те са разпадащи се и нехигиенични със стени и тавани покрити с мухъл, и течачи и препълнени отходни тръби създаващи сериозен здравен риск и причиняващи постоянни миризми на гнилоч.

КПИ препоръчва Българските власти да вземат мерки, без закъснение да обновят напълно кухните на двете сгради. Трябва да бъде обмислено преместването на кухните извън мазетата.

4. Затворници с доживотни присъди

32. Визитата от 2012 осигури възможност да се провери ситуацията на доживотните затворници и да изясни до каква степен препоръките и коментарите от предишните доклади са взети в предвид. Още в началото на посещението делегацията бе информирана за липсата на прогрес във връзка с махането на „доживотната присъда без право на замяна“ (без възможност за предсрочно)¹ от наказателния кодекс. Това е твърде тъжно.

КПИ отново поканва Българските власти да изменят закона с поглед към създаването на условно предсрочно освобождаване (УПО) да бъде възможно за всички доживотни затворници, като бъде предмет на проверка заплахата им за обществото които те създават на базата на индивидуална оценка на риска.

33. По време на посещението в затвора в Бургас имаше 27 доживотни затворници, 22 от които настанени в специална група (1-ви група/1-ви отряд) с повишена сигурност и пет интегрирани в общата популация на затворниците.

В затвора Варна имаше 13 доживотни затворници, настанени в същата група с повишена сигурност както и през посещението от 2010 и шест от тях бяха интегрирани в общата затворническа популация.

34. Въпреки, че приветствахме усилията за интеграция на доживотните в общата популация, това засяга само малцинство от тях и в двете заведения. Това е трудно изненадва смятайки, че закона управляващ начина за смяна на режима на доживотните² остава непроменен. **КПИ повтаря своите препоръки, че българските власти трябва да проверят законовите възможности за да осигури, че сегрегацията (изолиране на част от цялото) на доживотните се базира на индивидуална оценка на риска и се прилага не по-дълго от точно нужното.**

35. Килиите използвани за настаняване на доживотните в отрядите с повишена сигурност бяха малки и в двата затвора (някой от които 6 кв м в затвора Бургас и 6,5 кв м в затвора Варна) и все още държат до двама затворника във всяка. Всъщност, две килии в затвора Бургас са направени от три и бяха по-големи (някой от които по 9 кв м) и имаха напълно отделено санитарно отделение; това е по принцип далеч по-задоволителна система. В затвора Варна, една по-голяма килия (от около 20кв м) настанява пет затворника.

Килиите настаняващи доживотните затворници в затворите в Бургас и Варна са в същото напреднало състояние на разпадане и нехигиеничност, както и останалите места за настаняване. Ситуацията е усложнена в затвора Бургас от разрушения в някои килии водещо до течове от отходните тръби.

Като позитивна бележка, прозорците на килиите в затвора Бургас бе заменен преди няколко години и достъпа до естествена светлина бе адекватен. Но, изкуствената светлина работеше през цялата нощ, заставяйки затворниците да импровизират сенници/абажури за да намалят светлината. В затвора Варна достъп до естествена светлина бе все още много ограничен, а изкуствената светлина – недостатъчно.

36. И в двата затвора доживотните затворници могат да се къпят два пъти седмично. Доживотните бяха пускани по шест пъти на ден за ходене до тоалетна в затвора Бургас, но само три пъти на ден в затвора Варна. Те трябваше да използват кофи през останалата част от времето. А относно общите санитарни възли, те бяха в крайно лошо състояние и в с лоша поддръжка³ и гадни.

¹ 12 доживотни в затвора Бургас и 6 във затвора Варна нямат право на замяна

² Съгласно член 198 т. 1 от ППЗИНЗС, доживотен трябва да изслужи поне 5 години под специален режим (без да се смята остатъка) и при добро поведение има формално право да смени режима.

³ Душове без разпръскватели и някои тоалетни без работещо измиване в двата атвора; повредени плочки в затвора Варна

37. Относно материалните условия в групите настаняващи доживотни затворници, КПИ препоръчва да бъдат взети следните стъпки:

-осигуряване, че всички доживотни затворници и в двата затвора имат лесен достъп до подходящи санитарно помещения, по всяко време, включвайки нощта, използването на кофи трябва да бъде изоставено;

- да се изпълнят нужните ремонтни действия в общите санитарни възли без закъснение;

- да се увеличат и обновят килиите за настаняване на доживотните затворници, следвайки примера от затвора Бургас – 2 килии от около 9 кв м

- подобряване на достъпа до естествена светлина и изкуствено осветление в килиите на затвора Варна

- намаляване на интензитета на изкуствената светлина през нощта в килиите в затвора Бургас¹

- да се осигури, че всички затворници имат достъп до разнообразни основни хигиенни продукти и са осигурени с достатъчно материали за почистване на техните килии, и имат достъп до съоръжения за пране и сушене на дрехите им.

В допълнение, КПИ приканва властите да осигурят на всички доживотни затворници използването на столова в техния отряд вместо ядене на ястията в килиите.

38. Подобно на другите затворници в затвора Бургас, доживотните получават ежедневните си външни упражнения през две едночасови сесии в дворовете описани в параграф 29. В затвора Варна доживотните имат външни упражнения един час дневно и 30 минути на седмица достъп до тенис на маса в коридора на отряда.

КПИ е поласкан да отбележи, че в затвора Бургас на девет доживотни (от които седем са в специален отряд) е предложена работа в килиите, състояща се в сглабяне на маркери; Напротив – в затвора Варна няма доживотни с работа. Един от доживотните интегриран в общия поток на затворническата популация в затвора Варна присъстваше на наскоро откритото училище, което представлява единственото позитивно развитие във връзка с организиране на дейности в сравнение с наблюдаваната ситуация при посещението от 2010.

Във връзка с други дейности, доживотните в двата затвора могат да имат телевизор и радио в килиите си, както и книги.

Редките индивидуални и групови работи наблюдавани през 2010 в затвора Варна са преустановени. В затвора Бургас, делегацията бе информирана, че честите групови работи за управление на гнева, поведението и емоциите, организирани от социалния работник, които бяха спрени преди 18 месеца, ще бъдат възобновени. **КПИ би желал да получи потвърждение при възобновяването на тези дейности в затвора Бургас.**

39. Делегацията отбелязва, че няколко написани индивидуални планове (бележка от преводача: планове за изтърпяване на наказанието) са разработени в двата затвора за доживотните. Но, изглежда че има малко или никаква ясно изграден план за интервенция от страна на служителите, който да опита да осигури съответни психически и физически стимулации за тези затворници. В мнението на КПИ режима за доживотните присъди трябва да бъде основно преразгледан. Изолирането на малка група от хора за дълги периоди е по-вероятно да бъде десоциализирана отколкото ре-социализирана. Вместо това трябва да има организирана програма на конструктивни и за предпочитане извън килийни дейности; учителите и психолозите трябва да бъдат активни (проактивни) при работата с доживотните, за да ги окуражат да участват в програмата и опитат да се срещат безопасно с другите затворници поне за малка част от всеки ден.

КПИ препоръчва Българските власти да продължат да развиват режима на дейности за доживотните затворници в светлината на гореупоменатите коментари, и по специално чрез осигуряване на повече общи дейности (включващи достъп до работа и образование).

D Здравни грижи

40. Осигуряването на здравни грижи беше много проблематично и в двата затвора заради крайния недостиг на персонал и ресурси. Делегацията бе заляна от оплакванията относно трудности при получаването на достъп до медицинския персонал, неадекватното качество на грижите (включващи грижи за зъбите), проблематичен достъп до външни специалисти/болници (и по специално поради причини на здравна застраховка) и закъснения при преместването към външни болници.

В затвора Варна, персонала за здравни грижи се състои от общопрактикуващ лекар (ДжиПи/GP) – който наскоро се е

¹ Това се отнася до всички килии в отделението за сигурност

завърнал на служба след дълъг период на отпуск по здравни причини – и от един фелдшер, като двамата работят на пълно работно време. Доктора от близкия затворнически хостел „Разделна“ осигурява медицинско покритие, когато фелдшера липса. Позицията психиатър е вакантна от Януари 2011. Зъболекаря , работещ на почасово е на разположение два часа дневно, пет дни в седмицата. Няма налична медицинска сестра в учреждението. В крайна сметка, от Януари 2011, нуждите на учреждението са покривани от един единствен фелдшер. Делегацията бе впечатлена от нейния професионализъм и отдаденост, което също бе признато от затворниците, въпреки това факта, че няма направени действия за компенсиране на липсата на общопрактикуващ лекар(GP) за най-малко 18 месеца е неприемливо.

Затвора Бургас нае зъболекар, фелдшер¹ и сестра-зъболекарка², на пълно работно време. Като има две свободни работни места: място за общопрактикуващ лекар³, и място за психиатър⁴. Общопрактикуващия лекар договори и посещава затвора по два часа дневно. (Понеделник до Петък) но е единствено на разположение на затворниците със здравна осигуровка⁵. Трябва да се каже, че подобни ресурси от персонал са напълно неадекватни за посрещане на нуждите на здравните грижи на повече от 1000 затворника.

Въпреки предишните препоръки на КПИ, все още няма персонал с познаваема квалификация през нощта или през почивните дни и в двата затвора.

41. Гореспоменатата ситуация с персонала създава на практика невъзможност за оказване на здравните грижи, които са с имената на посетенията учреждения. По-нататък има прекалено упование в фелдшерите, което ги кара да практикуват извън границите на тяхната компетентност.

В светлината на горното, и вземайки в предвид отдавнашните препоръки на КПИ в тази област, **КПИ се обръща към Българските власти да усилят значително екипите за здравни грижи и в двата затвора – Варна и Бургас. По специално:**

- **Вакантната позиция на доктор трябва да бъде попълнена, без закъснение в затвора Бургас, и еквивалент на доктор на пълно работно време трябва да бъде осигурен в затвора Варна;**
- **Поне три квалифицирани медицински сестри на пълно работно време трябва да бъдат наети незабавно в затвора Бургас и две във Варна⁶**
- **Определени усилия трябва да бъдат направени за запълване на вакантните места на психиатър и в двата затвора;**
- **Някой квалифициран за осигуряване на първа помощ, желателно с познаваема квалификация за медицинска сестра, трябва да са постоянно на разположение в сградите на затворите Варна и Бургас, включвайки нощта и почивните дни.**
- **Трябва да се направят стъпки за осигуряване на това, че затворниците при нужда от диагностично изследване и/или болнично лечение веднага трансферирани в съответните медицински заведения.**

42. Важността на медицинското наблюдение при новопостъпилите затворници не може да бъде пре-експонирана. Това е належащо, и по-специално в интересите на превенция на разпространението на заразни болести, превенция на самоубийствата и осигуряване на хронология и записване на каквито и да било наранявания.

В затвора Бургас, медицинското наблюдение при приемане се извършва веднага след приемането. Обратно, закъсненията от до една седмица са наблюдаване и в затвора Варна. В двете учреждения, медицинското изследване е повърхностно, състоящо се основно в запитване на затворника въпроси относно предишни заболявания, както и измерване на пулса и кръвното му налягане.

По отношение на наблюдението на инфекциозните болести, и двете учреждения се посещават два пъти месечно от неправителствени организации, на доброволчески принцип, за изпълнение на тестове на HIV/Спин, Сифилис и Хепатит В и С. В допълнение, се извършва наблюдението за туберкулоза чрез въпросник при приемането в затвора Бургас, както и тест „Манту“ заедно със снимки на гръдния кош в случай на съмнение. И в двата затвора резултатите се осигуряват само за засегнатите затворници, но не и за здравния персонал в затвора. В затвора Бургас, се записват само положителните кръвни тестове, като негативните резултати се унищожават незабавно и не се запазва информация за тях.

¹ Друг фелдшер бе нает да работи от затвора в затворнически хостел „Житарово“

² Няма други сестри

³ Предишния титуляр е бил освободен поради съмнение за корупция

⁴ Негазет от седем години

⁵ 330 затворника от 1159 по време на посещенията

⁶ Съгласно обичайните стандарти на КПИ, трябва да има поне 18 сестри в Затвора Бургас и 11 сестри в затвора Варна

КПИ препоръчва да се извършат стъпки за осигуряване на стриктно спазване на правилото, че всички затворници трябва да бъдат видени от член на здравния персонал незабавно при пристигане, както е уточнено в закона¹. Медицинското обследване при посещение трябва да бъде разбираемо, включващо физическо обследване. В допълнение, за да бъде контрола на заразните болести по-ефективен, усилията трябва да бъдат насочени към осигуряване на това, че всички замесени да координират усилията си по най-добрия начин.

43. Не се изпълнява специфичното наблюдение за наранявания при пристигане или след епизоди на насилие в затвора и много ограничена медицинска информация в тази връзка може да бъде намерена в затвора Варна и нищо в затвора Бургас. По нататък, изглежда, че докладването за наранявания зависи от това засегнатия затворник да направи специфична заявка, обикновено до социалния работник, на специална бланка (като не се пази копие в медицинското досие). Изглежда няма систематични доклади за травматичните наранявания в Главна Дирекция „Изпълнение на Наказанията“.

В светлината на горното, КПИ преповтаря своите препоръки за извършване на стъпки за осигуряване, че затворническите здравни услуги изпълняват задълбочено наблюдение на ново-постъпилите затворници за наранявания. В тази връзка, доклада извършен от доктор трябва да съдържа, в допълнение към детайлното описание на наблюдаваните наранявания, всички обвинения направени от засегнатия затворник и докторското заключение за състоятелността между тези обвинения и обективните медицински находки. Освен това, когато нараняванията са записвани, когато са състоятелни с обвиненията за лошо отношение направени от затворника (или когато, дори при липса на обвинения са показатели за лошо отношение), записите трябва систематично да се донасят на вниманието на съответния прокурор. Освен това, резултата от всяко обследване, включващо гореупоменатите изявления и заключения на доктора, трябва да бъдат достъпни за затворника и неговия адвокат.

Същия подход трябва да бъде следван, когато затворник се обследва медицински след епизод на насилие в затвора.

44. Делегацията наблюдава, че медицинската конфиденциалност все още не се спазва в посетените затвори.

И в двете учреждения, надзиратели бяха обичайно налични през медицинските прегледи и системно в случаите на затворници от зоните с повишена сигурност. Също така е ясно от интервютата с медицинския персонал и затворниците, че нормални лекарства се дават на затворниците в седмични опаковки от надзирателите или от дежурен затворник и, че извън нормалните работни часове, психотропни лекарства се разпространяват от дежурен затворник под надзора на надзирател. КПИ иска да подчертае, че разпространението на лекарства от необучени личности може да бъде вредно и във всеки случай е по принцип несъвместимо с изискванията на медицинската тайна.

КПИ се обръща към Българските власти да включват дългосрочните си препоръки, че всички медицински обследвания се провеждат извън чуваемостта и – освен когато доктора изисква нещо друго в редки случаи – извън погледа на не-медицински персонал. КПИ също препоръчва, че необходимите мерки да бъдат осигурени за разпространенията на лекарства да се изпълнява единствено от здравен персонал.

45. По-нататък във връзка с получаването на достъп до медицински персонал, затворниците трябва да питат затворния персонал, който е на смяна и много затворници имат съмнения дали подобни заявки всъщност се пренасочват към здравните работници. КПИ иска да наблегне, че затворниците трябва да могат да посещават здравните услуги на основа конфиденциалност, например чрез съобщение в запечатан плик. По нататък, надзирателите не трябва да наблюдават заявките за консултация с доктор. **КПИ препоръчва да бъдат извършени стъпки за осигуряване на това тези изисквания да бъдат срещани в практиката на Бургаския и Варненския затвор, също като и в други затвори в България.**

46. Както изглежда от медицинската документация в затвора Варна само затворниците имащи медицинска застраховка имат личен медицински картон. Обратно, в затвора Бургас всички затворници имат такъв картон. Въпреки всичко, медицинските бележки на това място са изключително редки ако те съществуват въобще. Много ограничената достъпна медицинска информация всъщност беше наистина намирана в ежедневния медицински журнал, подписана от всеки затворник, който е имал медицинска консултация. Тази система не само прави това невъзможно да се получи достъп до непрестанните медицински грижи осигурени на отделния затворник, но също създава загриженост във връзка с конфиденциалността, че всеки затворник се разписващ на въведеното за него може да види написаното за други затворници, също както това може и затворническия персонал придружаващ затворниците.

КПИ се обръща към Българските власти да извършат стъпки в затворите Бургас и Варна да подобрят запазването на медицинските записи. И по-специално личните и конфиденциални медицински картони трябва да бъдат създавани за всеки затворник, съдържащи диагностична информация, както и продължаващ запис на състоянието на затворника и всички специални изследвания, през които той е преминал. В случай на трансфер, картона трябва да бъде препратен на докторите в

¹ Виж глава 10 от Наредба 2 от 22.Март.2010 „За условията и състоянието на медицинската грижа в местата за лишаване от свобода“, издадена от Министъра на Здравето и министъра на Првосьдието.

приемащото учреждение.

47. И в двете учреждения, имаше затворници работещи като санитарни в здравната група, въпреки повтарящите се препоръки на КПИ да се преразгледат подобни практики. В допълнение към включването им в разпространението на лекарства – напълно незадоволителна практика - те дори извършват някои медицински задачи, като измерване на температура, кръвно налягане и пулс; това е неприемливо. **КПИ се обръща към Българските власти да преустановят практиката на използване на затворници в частите за здравна грижа като санитарни; ако е необходимо, трябва да бъде извършена поправка в закона.**

48. Практически никакъв прогрес не е направен откакто предишната визита на КПИ, във връзка с грижата за затворниците имащи проблеми с наркоманията. Програмите за образование относно наркотиците поддържани от неправителствени организации са били достъпни и в двете учреждения, но не бяха вече, към момента на посещението. Двама затворника в затвора Бургас бяха според слуховете на метадонова програма, наблюдавана от външни агенции; отказващите наркотиците бяха лекувани с анксиолитици раздавани от фелдшерите. В затвора Варна, фелдшера успя да осигури нормални посещения от психиатър. **КПИ повтаря своите препоръки, че Българските власти развиват разбираема политика за осигуряване на грижа за затворниците с проблеми свързани с наркотиците, комбиниращи медицинска детоксикация, психологическа подкрепа, умения за живота, рехабилитация, заместващи програми и политика на превенция.**

49. Ситуацията разкрита в двата затвора се утежнява от факта, че преобладаващото мнозинство на затворниците няма нужните медицински застраховки¹. В отговора на доклада от посещението на КПИ през 2010, Българските власти признаха проблема и в самото начало на посещението, осигури делегацията, че ГД ”ИН” ще поеме необходимите разноски в подобни случаи. Въпреки това, става ясно, че по време на посещението, че затворниците нямат национална здравна осигуровка и не могат да получат специализирана/външна здравна грижа, освен при спешни случаи. В няколко случая делегацията трябваше да се намесят, за да осигурят, че затворници със сериозни здравни проблеми, които нямат здравна осигуровка ще бъдат изпратени за по-нататъшно оценяване и лечение. **КПИ иска да наблегне, че е напълно неприемливо болните затворници да бъдат лишавани от медицинска грижа, докато състоянието на здравето им стане критично.**

50. Както бе показано в параграф 8, делегацията на КПИ използва член 8, параграф 5 на Конвенцията и изисква да бъде направена незабавна проверка на качеството на осигурената здравна грижа и в двата затвора Бургас и Варна от министрите на Правосъдието и Здравеопазването заедно. Това трябва да покрие количеството на персонала за здравна грижа, осигуряването на лечение и лекарства за затворниците в затворите и изискването всички затворници, без значение от това дали те имат национална здравна осигуровка или не, те да бъдат способни да се обърнат към болница, за по-нататъшно изследване и лечение когато и както е нужно. От Българските власти бе изискано да изпълнят тази проверка и формулират план за действие, за да се справи с недостига при осигуряването на здравни грижи за затворници за по-малко от три месеца. Делегацията поиска да получи доклад от проверката и план за действие преди 15 август 2012. **КПИ вярва, че ще получи изисканата информация в нужното време. По същото време, незабавно трябва да бъдат предприети стъпки за осигуряване на това, че затворници без ресурси могат да получат лекарства и лечение, както изисква тяхната национална здравна осигуровка.**

51. В България осигуряването на здравни грижи за затворници остава под отговорността на Министерство на Правосъдието. По-нататък съгласно Наредба Номер 2 от 22 март 2010 „По смисъла и условията за медицинска грижа в местата за лишаване от свобода”, заедно публикувано от Министрите на Здравеопазването и Правосъдието, Министерството на Здравеопазването е включено също така в проблема. Приветстваме това, но фактите открити при посещението през 2012 ясно показват, че се изисква по-близо замесване на Министерството на Здравеопазването.

КПИ препоръчва Българските власти да осигурят по-активното въвличане на Министерството на Здравеопазването в наблюдението на стандартите за здравна грижа в местата за лишаване от свобода (включвайки във връзка с това на наемане на здравен персонал, тяхното непрестанно обучение по време на работа, оценяването на клиничната практика, сертифициране и инспекции). Трябва да се обмисли прехвърляне на отговорността за затворническите здравни грижи към Министерството на Здравеопазването.

Е. Други проблеми свързани с мандата на КПИ

1. Затворнически персонал

52. В затвора Варна, затворническият персонал беше същия като през 2010 и по-точно 86 при все пак увеличения брой на

¹ Ако приет в затвора няма здравна осигуровка за поне 36 месеца назад той/тя не се покрива от Здравната каса при лечение.

затворниците¹. Относно затвора Бургас, затворническият персонал остана 105. Неизбежно с такива неадекватни нива на персонала, броя на персонала на служба в местата за настаняване по което и да било време беше много нисък. Например в затвора Бургас – 14 до 16 надзиратели и двама офицери на всяка 24 часова смяна, при затворническа популация от 940 човека. По нататък, факта, че затворническият персонал работи на 24 часови смени ще има неизбежно негативен ефект спрямо професионалните стандарти.

КПИ трябва да се преповтори, че ниските нива на персонала в зоните за живот може само да увеличи риска от насилие и заплахи сред затворниците, както и напрежението между персонала на затвора и затворниците. Те също подкопават качеството и нивото на дейностите предлагани на затворниците. КПИ преповтаря своите препоръки, че Българските власти трябва да направят спешни стъпки за увеличаване на броя персонал в зоните за настаняване в затворите Варна и Бургас. За получаване на персонал от точния калибър, властите трябва да бъдат подготвени да инвестират адекватни ресурси в процеса на набиране и трениране и да предложат адекватни заплати. Това ще помогне да се привлечат кандидати от по-широк резерв и да се подобри положението на персонала в обществото².

Усилията трябва да бъдат насочени за слагане на край на системата за 24-часови смени за служителите.

53. Делегацията забеляза, че преобладаващата част от персонала в затвора Варна не носи палки в зоната за живеене, което представлява положително развитие в сравнение със ситуацията наблюдавана през 2010. В контраст на това, в затвора Бургас персонала систематично носи палки - по видим начин – в зоните за живеене. КПИ отново набляга, че ако бъде сметнато за необходимо за затворния персонал, работещ в зоните за задържане да носят палки, същите трябва да бъдат скрити от погледа. Откритото носене на палки е всъщност предразсъдък за осъществяването на позитивни отношения между персонала и затворниците и така няма да осигури безопасност на персонала. **КПИ препоръчва персонала на затвора да не носи палки по видим начин в зоните за задържане в затвора в Бургас.**

2. Дисциплина и сегрегация

54. Дисциплинарните процедури са останали непроменени от последното посещение³. И в двата затвора процедурата изглежда се прилага правилно. **Всъщност, става ясно от интервютата, че копие от дисциплинарните решения не е било осигурявано винаги на затворниците в затвора Бургас и е било осигурявано много рядко в затвора Варна.**

55. Затворниците поставени в дисциплинарни килии са все още законно лишавани от посещения. По-нататък, въпреки че няма изразена забрана за телефонни разговори и кореспонденция, затворника поставен в дисциплинарна килия продължава на практика да няма достъп до телефон или хартия. **КПИ преповтаря своите препоръки Българските власти да направят стъпки, за да осигурят, че поставянето на затворници в дисциплинарни килии не води до пълна забрана за семейни контакти. Освен това всякакви ограничения на семейните контакти като форма на наказание трябва да бъдат използвани само където има свързана с тези контакти заплаха.**

56. Двете дисциплинарни килии (всяка съставляваща около 6,5 кв.м.) в затвора Варна бяха празни по време на визитата. Те са преминали някакво обновление от посещението през 2010 и са били почистени. Въпреки това килиите бяха много мрачни, тъй като прозорците са покрити с метални капаци, почти напълно препятстващи естествената светлина от навлизане. Те съдържаха легло (вишка) във всяка (беше добавено трето легло в една от килиите) и помийна кофа. **КПИ препоръчва във всяка от тези килии никога да не настаняват повече от двама затворника едновременно (по принцип те трябва да се запазват за единично заемане, освен ако има ясни контра-симптоми спрямо това отделен затворник да бъде оставен сам) и че затворниците поставени в тях имат нормален достъп до подходяща тоалетна по всяко време, включително и през нощта. По-нататък, трябва да бъдат направени стъпки (например чрез модифициране или премахване на металните капаци) за подобряване достъпа до естествена светлина.**

В затвора Бургас има една разпадаща се дисциплинарна килия имаща около 13 кв.м, настаняваща петима затворника по време на посещението. Килията бе екипирана с четири легла (вишки, койки), маса, шкаф и помийна кофа. Делегацията чу обвинения, че килията може да настани до 12 затворника и в подобни случаи ще бъде добавено едно легло, а останалите затворници ще спят на пода. **КПИ препоръчва да бъдат направени незабавни стъпки за преустройството на дисциплинарната килия. Освен това**

¹ 528 през 2010 и 560 през 2012

² В тази връзка виж Правила 76, 78, 79 и 81 от Европейските Правила за Затворите и коментарите в тях.

³ Правните разпоредби изискват, че на затворниците се осигурява изслушване преди прилагане на санкцията, и те могат да повикат свидетели и да бъдат информирани за правата за обжалване дисциплинарното решение, както и да получат копие от дисциплинарната заповед. Относно решенията за поставяне в дисциплинарна килия, те могат да бъдат обжалвани в районния съд, който трябва да разгледа случая в присъствие на замесения затворник и неговия адвокат.

тази килия не трябва да настанява повече от трима човека едновременно. Затворниците настанени в тази килия трябва да имат осигурен достъп до подходяща тоалетна по всяко време, включително и през нощта.

57. В края на посещението българските власти информираха делегацията относно проекта за промени в законодателството за това продължителността на престоя в дисциплинарна килия да се удължи до един месец¹. Делегацията обърна внимание на Българските власти на позицията на КПИ, че максималния период не трябва да бъде по-дълъг от 14 дни за дадено провинение и че трябва да има забрана на последователни дисциплинарни наказания водещи до непрекъснат период на строг тъмничен затвор повече от максималния период². **КПИ вярва, че Българските власти ще вземат предвид позицията на комитета когато действат каквато и да била ревизия на текущите правила.**

58. КПИ е особено загрижен от факта, че в затвора Варна все още се използва много малка килия за изолация (около 4 кв м) за затворници отделени поради административни причини³, и тя е в много разрушено състояние. Която и да е килия с по-малко от 6 кв.м. трябва да бъде или увеличена или спряна от използване. **КПИ се обръща към Българските власти да спрат от използване тази килия изчаквайки нейното увеличаване и подновяване.**

59. Трябва да се отбележи, че в затвора Бургас 15 подсъдими затворници преследвани за престъпления, които се наказват със затвор повече от 15 години или до живот са били поставени отделението с повишена сигурност в постоянно затворени килии, без право да участват в групови занимания съобразно член 248 ал 1 от Закона за Изпълнение на Наказанията и Задържането под Стража (ЗИНЗС). Те са написали колективна жалба до ГДИН срещу този частично ограничителен режим.

КПИ се напомня отново, че поставянето на затворник под частично ограничителни условия само на основа на присъдата/възможна присъда е неприемливо. Каквато и да била подобна мярка трябва да бъде направена на основа факт по факт, в светлината от индивидуалната оценка на риска и нужната оценка. КПИ се обръща към Българските власти да разгледат съответните правни обезпечения в светлината на тези бележки. Освен това, КПИ би искал да бъде информиран за резултата от гореспоменатата колективна жалба.

3. Контакт с външния свят

60. Законодателството засягащо контакта с външния свят остава непроменен от последното посещение⁴. Следователно, **КПИ напомня отново своите препоръки, че Българските власти трябва да увеличат правото за всички затворници на най-малко едно посещение седмично.**

Нищо не е направено за подобряване на помещенията за посещение в затвора Варна, които все още не позволяват физически контакт между затворници и посетителите им. В допълнение, стаята запазена за удължени посещения е лишена от всякакви мебели. В затвора Бургас ситуацията беше дори по-лоша, тъй като условие за посещенията се състои в стая разделена от коридор ограден от двете с слоеве метална мрежа силно ограничаваща не само възможността от човешки контакт, но също така и възможността посетители и затворници да се видят един друг. По-нататък е ясно че стаята може да стане много шумна по време на посещенията.

КПИ препоръчва да бъдат направени стъпки за подобряване на местата за свиждания в затворите Варна и Бургас в светлината на горните забележки. Както бе наблегнато от КПИ в миналото, цел трябва да бъде да се позволи на всички затворници, включително арестуваните (без окончателна присъда) да получават посещения при разумно открити условия; използването на закритите помещения за свиждания трябва да бъдат по-скоро изключение, отколкото правило.

61. Затворниците имаха достъп до телефони опериращи с карти поставени на различни места в затворите Варна и Бургас. Всъщност, делегацията бе залята от оплаквания, и в двата затвора относно цената на телефонните разговори, според твърденията няколко пъти по-високи от тези на външното общество. КПИ преповтаря своите препоръки Българските власти да осигурят затворниците да имат достъп до телефонна комуникация на цени аналогични на тези в обществото навън.

4. Оплаквания и процедури за проверка

62. През погледа на КПИ, ефективните процедури за оплаквания са основен гарант против лошото отношение в затворите.

¹ Закона дава право на поставяне в дисциплинарна килия за максимум 14 дни. Ако затворника има две или повече наказания за дисциплинарна изолация, общия период може да бъде удължен до 20 дни.

² Виж член 56 (b) от 21вия Общ Доклад на КПИ

³ Това беше настаняването на един затворник очакващ трансфер в друг затвор.

⁴ На затворниците се дават 2 посещения от 40 минути на всеки месечно; като формана награда, осъдените затворници могат да получат удължено свиждане до 4 часа, както и срещи със семейството извън затвора (до 12 часа) и домашни отпуски до 5 дни.

Затворниците трябва да имат възможности за оплаквания открити за тях, едновременно в и извън затворната система и да им се даде право до поверителен достъп до подходящите власти.

Затворниците, по принцип могат да изпращат оплаквания към външни структури, също като и до началниците на затвора. Всъщност и в двата затвора сред затворниците има широко разпространена липса на доверие в съществуващата система за оплаквания, и специално засягащи поверителността на оплакванията изпращани до външни структури. По-нататък, много затворници интервюирани от делегацията страдат от чувството, че, че оплакванията ще утежни ситуацията им; по специално, някои от тях заявяват че не биха се възползвали от тези възможности защото те се опасяват от отмъщения от персонала. Още повече, че бяха получени обвинения за това, че изпратени до компетентни външни тела оплаквания не са получили отговори.

КПИ препоръчва Българските власти да извършат проверка на процедурите използвани в момента за обработка на оплакванията на затворниците, в светлината на горните забележки.

63. Относно външните наблюдения, и двата затвора са често посещавани от съответните общински наблюдаващи комисии, както и от наблюдаващи прокурори. Омбудсмана също е идвал в двете учреждения през изминалите три години. В допълнение затворите Варна и Бургас получават посещения от Българския Хелзински Комитет (БХК).

КПИ би искал да получи последните доклади от тези различни организации от посещенията им в затворите Варна и Бургас. КПИ също приканва Българските власти да поставят на вниманието на тези организации разкритията на комитета през посещението от 2012.

Допълнение I

Списък на Препоръките, коментарите и изискванията за информация

Консултации извършени от делегацията и получено съдействие

Препоръки

- Българските Власти да вземат всички необходими мерки, за да осигурят принципите на съдействие и конфиденциалност при интервютата на КПИ със затворниците в бъдеще да бъдат уважавани изцяло във всички посетени институции. (Член 6)
- Българските Власти да вземат решителни стъпки за подобряване, без по-нататъшно закъснение на ситуацията в светлината на препоръките на КПИ, в съгласие с принципите на съдействие, които лежат в душата на Конвенцията. (Член 7)

Факти установени по време на посещението

Общи бележки

Препоръки

- Българските власти да удвоят усилията си за справяне с пренаселеността в затворите чрез включване на стратегии, разработени да коригират броя на хората пращани в затвора. При провеждането на това Българските власти трябва да се ръководят от:
 - o препоръка Rec(99)22 на Комитета на Министрите на Съвета на Европа засягащи пренаселеността в затворите и нейното увеличаване,
 - o препоръка Rec(2000)22 за подобряване на изпълнението на Европейските правила на обществени санкции и

мерки.

- Препоръка Rec(2003)22 за Условно Предсрочно Освобождаване (УПО, предсрочно)
 - Препоръка Rec(2006)13 за използването на мярката задържане под стража(арест) и осигуряване на сигурност срещу злоупотреби при задържането под стража
 - Препоръка Rec(2010)1 на Съвета на Европа относно Пробационните Правила (Член 11)
- усилията да бъдат насочени да увеличат обучението на прокурорите и съдиите, с поглед да се насърчи използването на алтернативи спрямо мярката „задържането под стража“. (Член 11)
 - българските власти да вземат решителни действия при борбата с феномена на корупцията във всички затвори. На персонала и гражданските официални лица асоциирани с системата на затворите трябва да се даде ясно послание, че търсенето на изгоди от затворниците или техните близки не е приемливо; това съобщение трябва да бъде повтаряно многократно в правилната форма и нужните интервали. (Член 13)

Лошо Отношение

- да бъде извършено разбираемо и независимо разследване спрямо обвиненията в корупция в затворите - Бургас и Варна. КПИ желае да бъде информиран за резултата от гореспомнатото разследване и взетите в резултат от това действия. Българските Власти да предприемат изчерпателни мерки на най-висше политическо ниво, за да осигури нулева толерантност спрямо лошото отношение против затворници, във всички затвори в България. На целия затворнически персонал трябва да бъде напомнено в необходимите интервали, че лошото отношение спрямо затворниците не е приемливо и ще бъде наказвано съответно. (Член 17)
- ситуации в които надзиратели могат да използват физическа сила, включващи палки, трябва да бъдат дефинирани по прецизно и да бъдат дадени детайлни инструкции относно използването им. Трябва да стане ясно в инструкциите, кога и как физическа сила може да бъде прилагана – единствено необходимо за да запази сигурността и добрия ред и никога като вид на наказание. (Член 18)
- всички случаи на използване на физическа сила трябва да бъдат записвани в отделен регистър и администрацията на затвора и прокурорите трябва да бъдат особено бдителни при изследването на такива случаи. (Член 18)
- българските власти да развият национална стратегия за да се обърне внимание на проблемите на насилие между затворниците с оглед на всички затворници да бъде осигурено задържане при безопасни условия. (Член 19)
- Българските Власти да вземат незабавни действия да осигури, че всички принципи и предпазни мерки засягащи използването на фиксация, както е показано в доклада от посещението през 2010 (виж параграф 92 от СРТ/Inf (2012)9), са приложени затвора Варна, както и в други затвори. (Член 20)

Коментари

- **В допълнение, във връзка с изпълнение на разследването на случаите на възможно лошо отношение, повече внимание трябва да бъде отделено на видео наблюдението (включвайки Inter alia (сред останалите неща), че всички устройства работят), което може също да помогне да се намалят случаите на лошо отношение (също както и да потвърди или отрече обвиненията). Видео наблюдението трябва да бъде пазено за достатъчен период от време, за да могат да бъдат използвани като доказателства в случай на нужда. В тази връзка, законът трябва да гарантира, че съответните видеозаписи е систематично ще се изпраща до съответния прокурор, по същия начин както и за всички свързани написани документи.**

Изискване на информация

- резултата от разследването относно предполагаемия случай на лошо отношение на затворник в Затвора Бургас споменат в член 14 . (Член 14)

- информация за изпълнението на планът за действие засягащ Затвора Бургас споменат в член 17 (Член 17)

Храна

Препоръки

- КПИ се обръща към българските власти да извършат стъпки за проверка на качеството и количеството на храната осигурена в затворите Варна и Бургас. (Член 31)
- Българските власти да вземат мерки, без закъснение да обновят напълно кухните на двете сгради. (Член 31)

Коментари

- Трябва да бъде обмислено преместването на кухните извън мазетата. (Член 31)

Затворници с доживотни присъди

Препоръки

- българските власти трябва да проверят законовите възможности за да осигури, че сегрегацията (изолиране на част от цялото) на доживотните се базира на индивидуална оценка на риска и се прилага не по-дълго от точно нужното. (Член 34)
- да бъдат взети следните стъпки:
 - o осигуряване, че всички доживотни затворници и в двата затвора имат лесен достъп до подходящи санитарно помещения, по всяко време, включвайки нощта, използването на кофи трябва да бъде изоставено;
 - o да се изпълнят нужните ремонтни действия в общите санитарни възли без закъснение;
 - o да се увеличат и обновят килиите за настаняване на доживотните затворници, следвайки примера от затвора Бургас – 2 килии от около 9 кв м
 - o подобряване на достъпа до естествена светлина и изкуствено осветление в килиите на затвора Варна
 - o намаляване на интензитета на изкуствената светлина през нощта в килиите в затвора Бургас
 - o да се осигури, че всички затворници имат достъп до разнообразни основни хигиенни продукти и са осигурени с достатъчно материали за почистване на техните килии, и имат достъп до съоръжения за пране и сушене на дрехите им. (Член 37)
- Българските власти да продължат да развиват режима на дейности за доживотните затворници в светлината на гореспоменатите коментари, и по специално чрез осигуряване на повече общи дейности (включващи достъп до работа и образование). (Член 39)

Коментари

- Българските власти да изменят закона с поглед към създаването на условно предсрочно освобождаване (УПО) да бъде възможно за всички доживотни затворници, като бъде предмет на проверка заплахата им за обществото които те създават на базата на индивидуална оценка на риска. (Член 32)
- властите да осигурят на всички доживотни затворници използването на столова в техния отряд вместо ядене на ястията в килиите. (Член 37)

Изискване на информация

- потвърждение при възобновяването на груповите работи за управление на гнева, поведението и емоциите за доживотните затворници в затвора Бургас. (Член 38)

Здравни услуги

- Българските власти да усилят значително екипите за здравни грижи и в двата затвора – Варна и Бургас. По специално:
 - o Вакантната позиция на доктор трябва да бъде попълнена, без закъснение в затвора Бургас, и еквивалент на доктор на пълно работно време трябва да бъде осигурен в затвора Варна;
 - o Поне три квалифицирани медицински сестри на пълно работно време трябва да бъдат наети незабавно в затвора Бургас и две във Варна
 - o Определени усилия трябва да бъдат направени за запълване на вакантните места на психиатър и в двата затвора;
 - o Някой квалифициран за осигуряване на първа помощ, желателно с познаваема квалификация за медицинска сестра, трябва да са постоянно на разположение в сградите на затворите Варна и Бургас, включвайки нощта и почивните дни.
 - o Трябва да се направят стъпки за осигуряване на това, че затворниците при нужда от диагностично изследване и/или болнично лечение веднага трансферирани в съответните медицински заведения. (Член 41)
- да се извършат стъпки за осигуряване на стриктно спазване на правилото, че всички затворници трябва да бъдат видени от член на здравния персонал незабавно при пристигане, както е уточнено в закона. Медицинското обследване при посещение трябва да бъде разбираемо, включващо физическо обследване. В допълнение, за да бъде контрола на заразните болести по-ефективен, усилията трябва да бъдат насочени към осигуряване на това, че всички замесени да координират усилията си по най-добрия начин. (Член 42)
- извършване на стъпки за осигуряване, че затворническите здравни услуги изпълняват задълбочено наблюдение на ново-постъпилите затворници за наранявания. В тази връзка, доклада извършен от доктор трябва да съдържа, в допълнение към детайлното описание на наблюдаваните наранявания, всички обвинения направени от засегнатия затворник и докторското заключение за състоятелността между тези обвинения и обективните медицински находки. Освен това, когато нараняванията са записвани, когато са състоятелни с обвиненията за лошо отношение направени от затворника (или когато, дори при липса на обвинения са показатели за лошо отношение), записите трябва систематично да се донасят на вниманието на съответния прокурор. Освен това, резултата от всяко обследване, включващо гореупоменатите изявления и заключения на доктора, трябва да бъдат достъпни за затворника и неговия адвокат. (Член 43)
- Същият подход трябва да бъде следван, когато затворник се обследва медицински след епизод на насилие в затвора. (Член 43)
- Българските власти да включват дългосрочните си препоръки, че всички медицински обследвания се провеждат извън чувателността и – освен когато доктора изрично изисква нещо друго в редки случаи – извън погледа на не-медицински персонал. (Член 44)
- необходимите мерки да бъдат осигурени за разпространиенията на лекарства да се изпълнява единствено от здравен персонал. (Член 44)
- Българските власти да извършат стъпки спрямо затворите Варна и Бургас, също като и в други затвори в България за осигуряване, че затворниците трябва да могат да посещават здравните услуги на основа конфиденциалност, например чрез съобщение в запечатан плик. По нататък, надзирателите не трябва да наблюдават заявките за консултация с доктор. (Член 45)
- Българските власти да извършат стъпки в затворите Бургас и Варна да подобрят запазването медицинските записи. И по-специално личните и конфиденциални медицински картони трябва да бъдат създавани за всеки затворник, съдържащи диагностична информация, както и продължаващ запис на състоянието на затворника и всички специални изследвания, през които той е преминал. В случай на трансфер, картоната трябва да бъде препратен на докторите в приемото учреждение. (Член 46)
- Българските власти да преустановят практиката на използване на затворници в частите за здравна грижа като санитарии; ако е необходимо, трябва да бъде извършена поправка в закона. (Член 47)
- Българските власти развиват разбираема политика за осигуряване на грижа за затворниците с проблеми свързани с наркотиците, комбиниращи медицинска детоксикация, психологическа подкрепа, умения за живота, рехабилитация,

заместващи програми и политика на превенция. (Член 48)

- незабавно трябва да бъдат предприети стъпки за осигуряване на това, че затворници без ресурси могат да получат лекарства и лечение, както изисква тяхната национална здравна осигуровка. (Член 50)
- Българските власти да осигурят по-активното въвличане на Министерството на Здравеопазването в наблюдението на стандартите за здравна грижа в местата за лишаване от свобода (включвайки във връзка с това на наемане на здравен персонал, тяхното непрестанно обучение по време на работа, оценяването на клиничната практика, сертифициране и инспекции). (Член 51)

Коментари

- напълно неприемливо болните затворници да бъдат лишавани от медицинска грижа, докато състоянието на здравето им стане критично. (Член 49)
- КПИ вярва, че ще получи в нужния срок доклад от проверката за здравните услуги в затворите Варна и Бургас и план за действие за справяне с недостига. (Член 50)
- Трябва да се обмисли прехвърляне на отговорността за затворническите здравни грижи към Министерството на Здравеопазването. (Член 51)

Други проблеми свързани с мандата на КПИ

Затворнически персонал

Препоръки

- Българските власти трябва да направят спешни стъпки за увеличаване на броя персонал в зоните за настаняване в затворите Варна и Бургас. (Член 52)
- КПИ препоръчва персонала на затвора да не носи палки по видим начин в зоните за задържане в затвора в Бургас. (Член 53)

Коментари

- За получаване на персонал от точния калибър, властите трябва да бъдат подготвени да инвестират адекватни ресурси в процеса на набиране и трениране и да предложат адекватни заплати. (Член 52)
- Усилията трябва да бъдат насочени за слагане на край на системата за 24-часови смени за служителите. (Член 52)

Дисциплина и сегрегация

- Българските власти да направят стъпки, за да осигурят, че поставянето на затворници в дисциплинарни килии не води до пълна забрана за семейни контакти. Освен това всякакви ограничения на семейните контакти като форма на наказание трябва да бъдат използвани само където има свързана с тези контакти заплаха. (Член 55)
- всяка от двете дисциплинарни килии никога да не настаняват повече от двама затворника едновременно (по принцип те трябва да се запазват за единично заемане, освен ако има ясни контра-симптоми спрямо това отделен затворник да бъде оставен сам) и че затворниците поставени в тях имат нормален достъп до подходяща тоалетна по всяко време, включително и през нощта. (Член 56)
- трябва да бъдат направени стъпки (например чрез модифициране или премахване на металните капаци) за подобряване достъпа до естествена светлина в дисциплинарните килии в затвора Варна. (Член 56)
- бъдат направени незабавни стъпки за преустройството на дисциплинарната килия в затвора Бургас. Освен това тази килия не трябва да настанява повече от трима човека едновременно. Затворниците настанени в тази килия трябва да имат осигурен достъп до подходяща тоалетна по всяко време, включително и през нощта. (Член 56)

- КПИ се обръща към Българските власти да спрат от използване тази килия изчаквайки нейното увеличаване и подновяване. (Член 58)
- КПИ се обръща към Българските власти да разгледат съответните правни обезпечения в светлината на тези бележки направени в член 59. (Член 59)

Коментари

- Всъщност, става ясно от интервютата, че копие от дисциплинарните решения не е било осигурявано винаги на затворниците в затвора Бургас и е било осигурявано много рядко в затвора Варна. (Член 54)
- КПИ вярва, че Българските власти ще вземат предвид позицията на КПИ както е описано в член 58 при продължаване на каквато и да било ревизия на текущите правила за поставяне в дисциплинарна килия. (Член 58)

Изискване на информация

- Резултата от колективната жалба на останалите затворници в Затвора Бургас споменати в член 59 (Член 59)

Препоръки

- Българските власти трябва да увеличат правото за всички затворници на най-малко едно посещение седмично. (Член 60)
- да бъдат направени стъпки за подобряване на местата за свиждания в затворите Варна и Бургас в светлината на горните забележки. Както бе наблегнато от КПИ в миналото, цел трябва да бъде да се позволи на всички затворници, включително арестуваните (без окончателна присъда) да получават посещения при разумно открити условия; използването на закритите помещения за свиждания трябва да бъдат по-скоро изключение, отколкото правило. (Член 60)
- препоръки Българските власти да осигурят затворниците да имат достъп до телефонна комуникация на цени аналогични на тези в обществото навън. (Член 61)

Препоръки

- Българските власти да извършат проверка на процедурите използвани в момента за обработка на оплакванията на затворниците, в светлината на горните забележки. (Член 62)

Коментари

- КПИ би искал да получи последните доклади от тези различни организации от посещенията им в затворите Варна и Бургас (Член 63)

Изискване на информация

- КПИ желае да получи последните доклади на различните организации провеждали посещения в затворите Варна и Бургас.(Член 63)

Приложение II

Списък на Националните Власти и организации срещнати от делегацията на КПИ

A. Национални власти

Г-н Пламен Георгиев – зам. Министър

Г-н Пламен Константинов – зам. Началник на Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията” (ГДИН)

Г-н Йолант Йорданов – Началник на Охранителите и Сигурността в Местата за Лишаване от Свобода (ГДИН)

Др Цеца Симеонова – Началник на Затворническите Медицински Услуги (ГДИН)

Г-жа Милена Генчева – Експерт, Сектор Режимна Дейност (ГДИН)

Г-н Николай Николов – Експерт, Охрана и сигурност в Сектора на Затворите (ГДИН)

Г-жа Маринела Янева-Деливерска – Експерт, Национален експерт Отдел международно съдействие и помощ в гражданските проблеми Дирекция Международно Правно Сътрудничество

B. Неправителствени организации

Български Хелзински Комитет